



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 190/2020-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval návrh na začatie konania [REDACTED], vo veci preskúmania postupu Sociálnej poisťovne, ústredia, 29. augusta 8 a 10, Bratislava, a žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu na konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky a takto

### **r o z h o d o l :**

1. Návrh na začatie konania [REDACTED] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jeho prerokovanie.
2. Žiadosti [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

#### **Obsah návrhu na začatie konania, odôvodnenie a návrh rozhodnutia**

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. januára 2020 doručená žiadosť [REDACTED]

(ďalej len „navrhovateľ“), o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vo veci zastavenia vyplácania invalidného dôchodku. V žiadosti sa uvádza, že navrhovateľ sa od roku 2007 do roku 2018 liečil ambulantnou psychiatrickou formou u psychiatra – psychoterapeuta [REDAKOVANÉ] so sídlom v Bytči a bolo mu určených 9 citovaných diagnóz. Od januára do februára 2017 bol navrhovateľ nedobrovoľne hospitalizovaný na psychiatrickom oddelení Fakultnej nemocnice s poliklinikou Žilina, kde mal byť bezohľadne dopovaný psychiatrickými liekmi a kde mu boli určené ďalšie dve diagnózy. Potom bol do mája 2017 preložený do Psychiatrickej nemocnice Veľké Zálužie, kde mali udalosti podobný priebeh. Navrhovateľ 6. a 7. decembra 2017 absolvoval psychologické vyšetrenie na účely posúdenia nároku na vyplácanie invalidného dôchodku u klinického psychológa [REDAKOVANÉ] so sídlom v Žiline. Psychologickou diagnostikou sa mu preukázali diagnózy ľahká duševná zaostalosť, paranoja, psychotické príznaky, schizoidná porucha osobnosti, úzkosť a depresia.

2. Sociálna poisťovňa, pobočka Žilina doručila navrhovateľovi „*predvolanie na kontrolnú lekársku prehliadku*“ z 23. augusta 2019 s určením jej termínu na 2. september 2019 o 10.30 h v pobočke Sociálnej poisťovne, vysunutom pracovisku Bytča. Navrhovateľ sa tam osobne a včas dostavil. Bol zavolaný na posúdenie invalidity odbornou referentkou pobočky [REDAKOVANÉ] o 12.59 h. Posudková lekárka [REDAKOVANÉ] a odborná referentka počas celého pojednávania o invalidite na navrhovateľa naliehali, aby sa podrobil psychiatrickému vyšetreniu na účely ďalšieho vyplácania invalidného dôchodku pod hrozbou zastavenia vyplácania invalidného dôchodku. Navrhovateľ sa odmietol podrobiť požadovanému vyšetreniu s odôvodnením, že a) podľa neho mu taká povinnosť nevyplýva zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), b) bol vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou Žilina na psychiatrickom oddelení v januári a februári 2017 bezohľadne dopovaný psychiatrickými liekmi, c) [REDAKOVANÉ] vydala bez vedomia a súhlasu jeho matke [REDAKOVANÉ] a otcovi [REDAKOVANÉ] (ktorý je psychiatrický pacient) dve lekárske správy z 5. marca 2019, z ktorých vyplýva, že chcela navrhovateľovi privodiť nútenú hospitalizáciu na psychiatrickom oddelení, d) navrhovateľ absolvoval

psychiatrické vyšetrenie u [REDAKTOROVANÉ] naposledy 16. októbra 2018 a po dohode s ňou je liečba ukončená.

2.1 [REDAKTOROVANÉ] kládla navrhovateľovi otázky týkajúce sa jeho zdravotného stavu, na ktoré odpovedal. Podrobil sa tak posúdeniu/vyšetreniu zdravotného stavu na účely invalidity. Z 2. septembra 2019 mu [REDAKTOROVANÉ] a pani [REDAKTOROVANÉ] vydali lekársku správu/zápisnicu, podľa ktorej bol „*podnet prijatý dňa 14.8.2018*“. Navrhovateľ disponuje aj originálom zvukovej nahrávky z tohto dňa. Z neho vyplýva, že [REDAKTOROVANÉ] nedodala Sociálnej poisťovni posudok o navrhovateľovej invalidite napriek tomu, že sa navrhovateľ podrobil posúdeniu zdravotného stavu na účely invalidity. Následkom tohto konania [REDAKTOROVANÉ] bolo navrhovateľovi vyplácanie invalidného dôchodku od 16. novembra 2019 zastavené. Sociálna poisťovňa doručila 9. októbra 2019 navrhovateľovi rozhodnutie zo 17. septembra 2019, ktorým mu zastavila vyplácanie invalidného dôchodku od 16. novembra 2019. Odôvodnila ho nepodrobením sa vyšetreniu na zistenie zdravotného stavu, pričom o ďalšej výplate dôchodku rozhodne po podrobení sa vyšetreniu zdravotného stavu navrhovateľom a oznámení jeho výsledku. Navrhovateľ podal proti vydanému rozhodnutiu včas odvolanie a dodatočne k nemu pripojil aj originál zvukovej nahrávky z 2. septembra 2019. Záznam so zvukovou nahrávkou sa mu následne vrátil poštou s na polovicu rozstrihnutým CD nosičom.

2.2 Sociálna poisťovňa navrhovateľovi 10. januára 2020 oznámila, že predlžuje lehotu na rozhodnutie o jeho odvolaní proti rozhodnutiu č. 840 623 8423 0 zo 17. septembra 2019 o zastavení výplaty invalidného dôchodku pre nevykonanie posúdenia zdravotného stavu navrhovateľa posudkovým lekárom sociálneho poistenia. Lehota na rozhodnutie mala uplynúť 10. januára 2020 a predĺžená bola o 60 dní.

3. Na základe uvedených skutočností, priložených listín a originálu zvukovej nahrávky navrhovateľ žiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu, prostredníctvom ktorého chce podať: 1. ústavnú sťažnosť s návrhom na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, 2. návrh na odklad vykonateľnosti rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu a 3. návrh na rozhodnutie o dočasnom opatrení. Napokon navrhovateľ žiadal ústavný súd, aby preskúmal, na podnet akej osoby a z akých dôvodov bol navrhovateľ predvolaný na kontrolnú lekársku prehliadku.

## II.

### Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

4. Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

7. Podľa § 34 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhovateľ musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, ak odsek 2 alebo § 35 neustanovuje inak.

7.1 Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

7.2 Podľa § 39 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak tento zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, a podpis.

7.3 Podľa § 42 ods. 1 zákona o ústavnom súde podanie, ktorým sa začína konanie pred ústavným súdom, je návrhom na začatie konania.

7.4 Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

7.5 Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

7.6 Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

7.7 Podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody, b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody, c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí, d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

7.8 Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

7.9 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

### **III.**

#### **Posúdenie vecí ústavným súdom**

8. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že podanie navrhovateľa je podľa jeho obsahu žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu a zároveň návrhom na začatie konania. Podanie je návrhom na začatie konania v tej časti, ktorou sa domáha, aby ústavný súd preskúmal, na podnet akej osoby a z akých dôvodov bol navrhovateľ predvolaný na kontrolnú lekársku prehliadku. Vo zvyšnej časti posúdil ústavný súd podanie navrhovateľa ako žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu.

#### **III.1 K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu**

9. Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu môže byť podaná spoločne s návrhom na začatie konania. Nie je však vylúčené, že ju podá žiadateľ samostatne pre účely v budúcnosti podanej ústavnej sťažnosti. Aj v takomto prípade musí žiadosť obsahovať dostatočné opísanie skutkového stavu, z ktorého je možné vyvodiť vyjadrenie nespokojnosti s postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktoré môže odôvodňovať nutnosť zásahu ústavného súdu a ktoré umožní ústavnému súdu posúdiť možné porušenie základného práva alebo slobody. Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu by mala obsahovať aj údaje o majetkových pomeroch žiadateľa. Vyhovieť žiadosti potom bude možné len v prípade, ak sa žiadateľ neobracia na ústavný súd zjavne bezúspešne.

10. V tomto posudzovanom prípade je žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu spojená s (neúplným) návrhom na začatie konania, a preto pristúpil ústavný súd v prvom rade v zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

11. Pokiaľ ide o poslednú podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť nie je oneskorená ani zjavne neopodstatnená. Ak ale ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda, že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť (I. ÚS 60/2019), a preto sa splnením tejto podmienky zaoberá ústavný súd v nasledujúcej časti.

### **III.2 K návrhu na začatie konania**

12. Návrh na začatie konania v prvom rade nemá všetky náležitosti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, podľa § 42 ods. 2 písm. f) a § 122 a nasl. zákona o ústavnom súde. Zvlášť neobsahuje žiadnu z osobitných náležitostí návrhu na začatie konania (§ 123). Neobsahuje označenie toho, kto podľa navrhovateľa porušil jeho základné práva a slobody. Navrhovateľ neuviedol ani náznakom, že by postupom, rozhodnutím alebo opatrením ním označeného subjektu (Sociálnej poisťovne) malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva alebo slobody. Neuviedol to ani vo vzťahu k avizovanej ústavnej sťažnosti, pre ktorú žiada o ustanovenie právneho zástupcu. Z ním predostretého opisu skutkového stavu nespozoroval ústavný súd žiadnu takú skutočnosť alebo okolnosť, ktorá by si zaslúžila na bližšie preskúmanie pre potenciálne porušenie základného práva alebo slobody. Absentuje označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa navrhovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody. Navrhovateľ v podstate žiadal ústavný súd iba o zistenie osoby, ktorá mala dať podnet na vykonanie kontrolnej lekárskej prehliadky navrhovateľa z 2. septembra 2019, spolu s uvedením dôvodov.

13. V prípade nedostatkov náležitostí návrhu prichádza do úvahy postup podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyzvaním navrhovateľa na doplnenie odstrániteľných

nedostatkov podania. Posudzovaný návrh však obsahuje aj neodstrániteľné nedostatky, ako je absencia odôvodnenia a vykonateľného petitu (presné vymedzenie toho, čo navrhovateľ žiada). Napriek tomu ústavný súd preferoval materiálny prieskum návrhu pred bezpodmienečným trvaním na všetkých zákonných náležitostiach a u navrhovateľa nezastúpeného právnym zástupcom nepristúpil k odmietnutiu podania len pre nesplnenie náležitostí podľa zákona o ústavnom súde. Navyše za určitých okolností môžu prevážiť hľadiská procesnej efektívnosti a rýchlosti konania a ústavný súd rozhodne o podanom návrhu aj bez odstraňovania jeho nedostatkov. Je tomu tak v prípade, keď ústavný súd dospeje k záveru, že ani prípadné doplnenie návrhu by za žiadnych okolností nebolo spôsobilé privodiť navrhovateľovi úspech pri jeho predbežnom prerokovaní.

14. Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

15. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

16. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

17. Podľa čl. 1 ods. 1 zákona o sociálnom poistení tento zákon vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu

nad vykonávaním sociálneho poistenia, konanie vo veciach sociálneho poistenia a konanie vo veciach vymáhania pohľadávok.

18. Podľa § 120 ods. 4 zákona o sociálnom poistení Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie.

19. Podľa § 190 ods. 14 zákona o sociálnom poistení účastníci konania a ich zástupcovia majú právo nazeráť do spisov a robiť si z nich výpisy, odpisy a na požiadanie aj vyhotovenie fotokópie okrem údajov o zdravotnom stave účastníka konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

20. S odkazom na už uvedené právomoci Sociálnej poisťovne ústavný súd konštatuje, že nie je štátnym orgánom, ktorému je zákonom zverené zaoberať sa požiadavkou vznesenou navrhovateľom v jeho návrhu. Navrhovateľ sa v prípade, že sa domáha zistenia a oznámenia osoby, ktorá dala podnet na kontrolnú lekársku prehliadku, má obrátiť na Sociálnu poisťovňu, resp. na jej príslušnú pobočku. Tá totiž vedie príslušné dávkové konanie na základe spisového materiálu (spisu), ktorého obsahom sú aj podklady v podobe podaní, podnetov, návrhov, vyjadrení, dôkazov atď. Navrhovateľ ako účastník tohto dávkového konania má právo nazeráť do tohto spisu a na požiadanie si vyhotoviť aj fotokópie. Sociálna poisťovňa je povinná vyhovieť jeho požiadavke o nazretie do spisu. Nie je preto daný absolútne žiadny dôvod, aby ústavný súd v tomto štádiu preskúmaval (zist'oval) požadované skutočnosti namiesto navrhovateľa.

21. Právomoc Sociálnej poisťovne predchádza právomoc ústavného súdu a v zmysle zásady subsidiarity musí ústavný súd odmietnuť návrh na začatie konania podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde. Na tomto závere ústavného súdu, ku ktorému spoľahlivo

a bez pochybností došiel na predbežnom prerokovaní, nemôže nič zmeniť ani výzva navrhovateľovi na odstránenie nedostatkov, ani ich prípadné doplnenie.

### **III.3 Záver vo vzťahu k žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu**

22. Ústavný súd, spravujúc sa úvahami podľa bodu III.1 a posúdením obsahu návrhu podľa časti III.2, zistil, že nemá právomoc na prerokovanie navrhovateľovho návrhu na začatie konania. Zistenie o nedostatku právomoci nutne vedie ústavný súd k záveru, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, I. ÚS 210/2019). Pretože nebol splnený jeden z troch predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu napriek nezdokladovaným osobným, majetkovým a zárobkovým pomerom ústavný súd nevyhovel (bod 2 výroku rozhodnutia). Výzva na preukázanie majetkových pomerov by bola po zistení zrejme bezúspešného uplatňovania si nároku na ochranu ústavnosti neúčelná.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2020

Miroslav Duriš  
predseda senátu